

Sygn. akt I C 1551/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Mariusz Bartnik

Protokolant: st. sekr. sąd. Aneta Graban

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2014 roku w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa T. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w S., zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w Warszawie

o zapłatę,

1) oddała powództwo w całości,

2) odstępuje od obciążenia powoda kosztami procesu,

3) zasądza od Skarbu Państwa - Sąd Okręgowy w Gdańsku na rzecz Kancelarii Radcy Prawnego A. J. kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych 00/100), powiększoną o 23 % podatku VAT tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, które nie zostały opłacone w całości ani w części.

UZASADNIENIE

Powód - T. S. wniósł do Sądu Okręgowego w Gdańsku pozew przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w S., wnosząc o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty. Jednocześnie powód wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Uzasadniając żądanie pozwu powód wskazał na niewłaściwe postępowanie funkcjonariuszy służby więziennej z korespondencją kierowaną do niego z Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu w dniu 20 maja 2011 r., w tym na kradzież części korespondencji, przez co pozbawiony został możliwości wniesienia skargi do ETPC.

Ponadto w okresie od dnia 1 marca 2010 r. do dnia 13 października 2011 r. funkcjonariusze służby więziennej w Zakładzie Karnym w S., wykorzystując zaburzenia osobowości powoda, poprzez negatywną i wrogą postawę wobec niego dążyli do wywołania u powoda postaw agresywnych i patologicznych, a następnie wywołali u powoda obniżony nastrój, depresję i głębokie poczucie doświadczonej krzywdy.

(pозew, k. 2-3; pisma procesowe powoda z dnia 16 i 23.01.2012 r., k. 23, 30)

W odpowiedzi na pozew pozwany - Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podniósł, że powód w żaden sposób nie wykazał domniemanej szkody, jej wysokości, jak i normalnego związku przyczynowego. Jednocześnie pozwany zaprzeczył wszystkim twierdzeniom powoda. Wskazał również, że nie znaleziono potwierdzenia złożenia przez powoda skarg, które dotyczyłyby domniemanej kradzieży jego korespondencji. Nadto, powód nie wskazał sposobu wyliczenia wysokości dochodzonego roszczenia i niezależnie od tego uznać je należy za rażąco wygórowane.

(odpowiedź na pozew, k. 65-71)

Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2012 r. Sądu Okręgowego w Gdańsku powód został zwolniony od kosztów sądowych w części, tj. w zakresie opłaty od pozwu.

(k. 19)

Natomiast postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2012 r. Sądu Okręgowego w Gdańsku ustanowiono dla powoda radcę prawnego z urzędu.

(k. 228)

W toku procesu, na rozprawie w dniu 17 października 2012 r. pełnomocnik powoda ograniczył żądanie pozwu w ten sposób, że podtrzymał żądanej zapłaty kwoty 50.000 zł, a w pozostałym zakresie cofnął pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia.

Wobec powyższego, postanowieniem z dnia 17 października 2012 r. Sąd umorzył postępowanie co do kwoty przekraczającej 50.000 zł.

(k. 252, 255)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód - T. S. przebywał w Zakładzie Karnym w S. okresach od dnia 31 marca 2010 r. do dnia 6 maja 2010 r., od dnia 28 maja 2010 r. do dnia 13 czerwca 2011 r. oraz do dnia 20 lipca 2011 r. do dnia 13 października 2011 r.

[okoliczność bezsporna]

W dniach od 5 maja 2011 r. do 12 lipca 2011 r. do sekretariatu Zakładu Karnego w S. wpłynęły 3 listy urzędowe kierowane do powoda, których nadawcą był Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu. W szczególności odnotowano wpływ takich przesyłek w następujących dniach: 20 maja 2011 r., 6 czerwca 2011 r. oraz 5 lipca 2011 r. Dwie pierwsze przesyłki zostały doręczone powodowi przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, natomiast ostatnia została przesłana w ślad za powodem w związku z jego przetransportowaniem do innej jednostki penitencjarnej. Przesyłka doręczona powodowi w dniu 20 maja 2011 r. sklejona została szeroką taśmą przezroczystą. Jednocześnie posiadała dane adresata umożliwiające jego identyfikację i zawierała pismo z dnia 5 maja 2011 r., do którego załączone zostały: dokument zawierający tekst Konwencji i protokołów dodatkowych oraz urzędowy formularz skargi wraz z informacją dla osób zamierzających wnieść skargę. W takiej postaci została odebrana przez funkcjonariusza Zakładu Karnego w S. i doręczona powodowi. Powód, po doręczeniu mu przedmiotowej korespondencji nie składał skargi dotyczącej stanu przesyłki bądź jej braków. Natomiast podczas pobytu w Areszcie Śledczym w S. powód skarżył się wobec współosadzonego D. Ł. na brak kodów kreskowych w korespondencji otrzymanej z Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w S. - które miały na celu ułatwienie rozpoznania skargi powoda wnoszonej do Trybunału.

[Dowód: notatka służbowa z dnia 06.03.2012 r., k. 82; notatka służbowa z dnia 05.03.2012 r., k. 83; ewidencja korespondencji, k. 84; potwierdzenie odbioru pisma, k. 85-86; pismo z dnia 05.05.2011 r., k. 36; zeznania świadka D. Ł., k. 253; zeznania świadka J. K. utrwalone na nośniku CD, k. 380]

Powód nie identyfikuje się ze społecznie uznawanymi i cenionymi wartościami, nie podporządkowuje się autorytetom. Biorąc pod uwagę nieprawidłowo ukształtowaną osobowość powoda (osobowość dyssocjalna), jego doświadczenia życiowe oraz sposób funkcjonowania w życiu społecznym jest nieprawdopodobne, by sposób czy nieprawidłowości w doręczeniu mu korespondencji w dniu 20 maja 2013 r. mogły przyczynić się do uszczerbku na jego zdrowiu psychicznym.

[Dowód: opinia sądowa psychiatryczno-psychologiczna dot. T. S., k. 423-426; ustne wyjaśnienia biegłej sądowej I. Ś. do opinii utrwalone na nośniku CD, k. 477; ustne wyjaśnienia biegłej sądowej A. M. do opinii utrwalone na nośniku CD, k. 477]

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów złożonych do akt sprawy. Sąd oparł się, w szczególności na notatkach służbowych z dnia 5 i 6 marca 2012 r., ewidencji korespondencji oraz potwierdzeniu odbioru pism, które pozwoliły odtworzyć okoliczności doręczenia powodowi korespondencji kierowanej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, w tym w dniu 20 maja 2011 r. Sąd uwzględnił również treść pisma ETPC w Strasburgu z dnia 5 maja 2011 r. otrzymanego przez powoda w dniu 20 maja 2011 r., z którego wynika, że załączone zostały do niego: dokument zawierający tekst Konwencji i protokołów dodatkowych oraz urzędowy formularz skargi wraz z informacją dla osób zamierzających wnieść skargę.

Sąd uznał przedłożone dokumenty za wiarygodne, gdyż ich autentyczność i prawdziwość zawartych w nich danych nie budziły wątpliwości, a nadto nie zostały skutecznie zakwestionowane przez powoda.

Sąd uwzględnił również zeznania świadków D. Ł. oraz J. K.. Przy tym zeznania D. Ł. pozwalają jedynie stwierdzić, że powód podczas pobytu w Areszcie Śledczym w S. skarżył się świadkowi na brak kodów kreskowych w korespondencji otrzymanej z Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w S. - które miały na celu ułatwienie rozpoznania skargi powoda wnoszonej do Trybunału. Świadek przebywał bowiem z powodem w jednej celi jedynie w w/w Areszcie Śledczym i wiedzę na temat okoliczności i stanu korespondencji doręczanej powodowi w Zakładzie Karnym w S. posiadał z relacji powoda. Z kolei zeznania J. K., który przebywał z powodem w celi dwuosobowej Zakładzie Karnym w S., w ocenie Sądu, dostarczają jedynie podstaw do stwierdzenia, że w bliżej nieokreślonej przez świadka co do daty doręczenia korespondencji ETPC w Strasburgu, nie było wspomnianych kodów kreskowych.

Sąd oparł się również na opinii sądowej psychiatryczno-psychologicznej oraz ustnych wyjaśnieniach biegłych do złożonej opinii. Sąd ocenił, iż przedmiotowa opinia została sporządzona zgodnie z тезami dowodowymi sformułowanymi przez Sąd. W przedmiotowej opinii uwzględniono całość udostępnionej dokumentacji lekarskiej powoda i w oparciu o nią oraz informacje uzyskane dzięki ograniczonemu badaniu powoda, odpowiadając na pytania postawione przez Sąd, w sposób jasny i logiczny przeprowadzono wywód dotyczący oceny, czy związku z nieprawidłowościami w doręczeniu korespondencji powodowi w dniu 20 maja 2011 r. doszło do uszczerbku na zdrowiu powoda w sferze zdrowia psychicznego. Biorąc pod uwagę treść opinii i jej uzasadnienia, Sąd ocenił, iż zostały one sporządzone profesjonalnie i rzetelnie, zgodnie z obowiązującymi standardami i aktualnym stanem wiedzy, przez specjalistów w swoich dziedzinach o dużym doświadczeniu zawodowym, w związku z czym podzielił wnioski w nich zawarte. Przy tym podkreślić należy, że możliwości zbadania powoda były ograniczone ze względu na jego agresywne zachowanie wobec biegłych.

W ocenie Sądu, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód dochodził od Skarbu Państwa zapłaty kwoty 50.000 złotych tytułem zadośćuczynienia w związku - jak twierdzi - niewłaściwym postępowaniem funkcjonariuszy służby więziennej w Zakładzie Karnym w S. z korespondencją

kierowaną do niego z Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, w tym kradzieżą części korespondencji, przez co pozbawiony został możliwości wniesienia skargi do ETPC. Wskazał również, że w okresie od dnia 1 marca 2010 r. do dnia 13 października 2011 r. funkcjonariusze służby więziennej w Zakładzie Karnym w S., wykorzystując zaburzenia osobowości powoda, poprzez negatywną i wrogą postawę wobec niego dążyli do wywołania u powoda postaw agresywnych i patologicznych, a następnie wywołali u powoda obniżony nastrój, depresję i głębokie poczucie doświadczonej krzywdy.

Mając to na uwadze, wskazać na wstępie należy, że zgodnie z art. 24 § 1 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli zaś skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych (§ 2 art. 24 k.c.).

Możliwość przyznania zadośćuczynienia przewiduje przepis art. 448 k.c., który stanowi, że sąd może przyznać odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone. Zgodnie zaś z art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 k.c. Sąd może przyznać odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną w związku z uszkodzeniem ciała lub wywołaniem rozstroju zdrowia.

Jednocześnie, w przypadku gdy podmiotem odpowiedzialnym jest Skarb Państwa, jego odpowiedzialność jest uzależniona od obiektywnej bezprawności danego zachowania. Stosownie bowiem do treści art. 417 § 1 k.c., za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

W przypadku uszczerbku o charakterze niemajątkowym poszkodowany może zatem dochodzić od Skarbu Państwa naprawienia szkody na podstawie art. 417 k.c. w zw. z art. 445 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c.

Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa są zaś: 1) wystąpienie zdarzenia, z którym przepisy prawa łączą obowiązek naprawienia szkody, przy czym w przypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej zdarzeniem, z którym przepisy prawa łączą obowiązek naprawienia szkody, jest działanie lub zaniechanie niezgodne z prawem (przy wykonywaniu władzy publicznej), 2) powstanie szkody, 3) istnienie związku przyczynowego między pierwszym i drugim.

Przy tym, ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

Na gruncie powyższego, w dalszej mierze zauważyć należy, że pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda podnoszącego, iż w dniu 20 maja 2011 r., trakcie osadzenia w Zakładzie Karnym w S., funkcjonariusze Służby Więziennej dokonali zaboru części korespondencji pochodzącej od Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także, iż w okresie od dnia 1 marca 2010 r. do dnia 13 października 2011 r. funkcjonariusze służby więziennej dopuścili się wobec powoda opisanych wcześniej bezprawnych zachowań.

Wobec zajęcia takiego stanowiska procesowego przez pozwanego, rzeczą powoda było wykazanie, że zdarzenia przywoływane przez niego na poparcie żądania rzeczywiście miały miejsce (art. 6 k.c.).

Oceniwszy w tym kontekście materiał dowodowy zebrany w sprawie, a dotyczący pobytu powoda w Zakładzie Karnym w S., Sąd uznał, iż powód nie wykazał, by w okresie od dnia 1 marca 2010 r. do dnia 13 października 2011 r. funkcjonariusze służby więziennej dopuścili się wobec powoda opisanych wcześniej zachowań. Zarówno zeznania świadków, jak i dowody z dokumentów nie potwierdzają bowiem podnoszonych w tej mierze okoliczności.

Odnosząc się natomiast do twierdzeń powoda dotyczących nieprawidłowości przy doręczeniu korespondencji w dniu 20 maja 2011 r. należy na wstępie zauważyć, że wolność komunikowania się jest jedną z konsekwencji szeroko rozumianej wolności obywatelskiej i osobistej, obejmującej wszystkie formy porozumiewania się między ludźmi, natomiast tajemnica korespondencji jest pojęciem znacznie węższym, związanym przede wszystkim z prawem każdego człowieka do poszanowania jego życia prywatnego, jego prawa do zachowania w tajemnicy treści przekazu kierowanego do innych osób lub instytucji. Wymienione w art. 23 k.c. dobro osobiste w postaci tajemnicy korespondencji mieści się w szeroko rozumianym prawie komunikowania się, jest jednak odrębnym dobrem osobistym o znacznie węższym zakresie, chroniącym prawo do zachowania w tajemnicy przed osobami trzecimi treści korespondencji. Naruszenie tego dobra osobistego może nastąpić przede wszystkim przez bezprawne zapoznanie się z treścią korespondencji. Naruszenie tajemnicy korespondencji ma miejsce także wówczas, gdy w wyniku zagubienia cudzej korespondencji stworzono realne warunki (niebezpieczeństwo) umożliwiające, z dużym stopniem prawdopodobieństwa, zapoznanie się osób trzecich z jej treścią. Takie naruszenie tajemnicy korespondencji może nastąpić także w odniesieniu do korespondencji osoby pozbawionej wolności (zob. wyrok SN z dnia 24.09.2010 r., IV CSK 87/10, LEX nr 622216).

Powód nie wykazał jednak, by w wyniku działania administracji pozwanej jednostki penitencjarnej doszło do zaginięcia bądź kradzieży części korespondencji kierowanej do powoda przez ETPC w Strasburgu, a doręczonej mu w dniu 20 maja 2011 r., a także by w związku z tym doszło do uszczerbku na zdrowiu powoda w sferze zdrowia psychicznego.

W szczególności wskazać należy, że z pisma ETPC w Strasburgu z dnia 5 maja 2011 r. otrzymanego przez powoda w dniu 20 maja 2011 r., wynika, że załączone zostały do niego: dokument zawierający tekst Konwencji i protokołów dodatkowych oraz urzędowy formularz skargi wraz z informacją dla osób zamierzających wnieść skargę. Tym samym uznać można, że korespondencja doręczona w dniu 20 maja 2011 r. w ogóle nie zawierała kodów kreskowych, co do których powód twierdzi, że zostały skradzione przez funkcjonariuszy służby więziennej. Odnosząc zaś zeznania świadka J. K. do korespondencji doręczonej we wskazanym dniu należy przyjąć, że potwierdzają one przedmiotową okoliczność. Jednocześnie z relacji tego świadka nie wynika, by w w/w korespondencji skierowanej do powoda brakowało dokumentów wymienionych w piśmie z dnia 5 maja 2011 r.

Ponadto, zauważyć należy, że powód bezpośrednio po doręczeniu korespondencji nie składał skargi dotyczącej stanu przesyłki bądź jej braków, mimo że zgodnie z art. 6 § 2 k.k.w. przysługiwało mu takie uprawnienie i jak twierdzi nie zawierała ona wskazanych przez niego dokumentów.

Brak jest również podstaw do stwierdzenia, by działania funkcjonariuszy zakładu karnego były niezgodne z zasadami regulującymi postępowanie z korespondencją adresowaną do osób pozbawionych wolności, które uregulowane w k.k.w. oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminy organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, w brzmieniu obowiązującym w dacie doręczenia powodowi korespondencji.

Przepis art. 102 pkt 11 k.k.w. stanowił, że skazany ma prawo do prowadzenia korespondencji, bez jej cenzurowania, z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, samorządowymi oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Przy tym korespondencja ta w zakładzie karnym typu zamkniętego mogła podlegać nadzorowi (art. 90 pkt 8 k.k.w.). Jednocześnie § 19 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminy organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności przewidywał, że korespondencję adresowaną do skazanego doręcza mu upoważniony funkcjonariusz. Przy tym, jeżeli korespondencja podlega cenzurze lub nadzorowi, doręcza się ją po dokonaniu tych czynności (ust. 2). Przez pojęcie nadzoru nad korespondencją rozumie się zaś otwarcie listu i sprawdzenie jego zawartości (art. 242 § 6 k.k.w.).

W powyższym kontekście zgromadzony materiał dowodowy pozwala przyjąć, że doręczenie powodowi korespondencji w dniu 20 maja 2011 r. nastąpiło przez upoważnionego funkcjonariusza. Z kolei ewentualne otwarcie przesyłki i sprawdzenie jego zawartości stanowiłoby element dopuszczalnego wówczas nadzoru nad korespondencją.

Sąd uznał zatem, iż powództwo o zapłatę zadośćuczynienia nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem nie zostały wykazane przesłanki tej odpowiedzialności z art. 417 k.c. w zw. z art. 445 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c.

Wobec powyższego, Sąd na podstawie powyższych przepisów stosowanych a contrario oddalił powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w S., o czym orzekł w punkcie pierwszym wyroku.

Rozstrzygając, w pkt. 2 wyroku, o kosztach procesu, Sąd, kierując się sytuacją materialną i życiową powoda, odstąpił od obciążenia go do przedmiotowymi kosztami na mocy art. 102 k.p.c.

Natomiast w pkt. 3 wyroku Sąd, na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 15 pkt 1 oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Gdańsku na rzecz radcy prawnego A. J. kwotę 3.600 zł powiększoną o 23% podatku VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.